

5. Бехтерев В.М. Охрана детского здоровья. Проблемы развития и воспитания человека. Избранные психологические труды. Москва: Ин-т практической психологии. Воронеж: МОДЭК, 1997. – 416 с.
6. Олексюк О.М. Музична педагогіка: [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.] Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.
7. Ворожцова О. А. Музыка и игра в детской психотерапии. Москва, 2004.
8. Дименштейн М.С. Педагогика, которая лечит. Москва, 2008. 240 с.
9. Іваницький А. Українська народна музична творчість. Київ, 1990. 335 с.
10. Казиник М. Тайны гениев. Одесса, 2008. 156 с.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Фрицюк А. В.
*Аспірант кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління освітніми закладами
Науковий керівник – проф. Каплінський В. В.*

Загальні інтеграційні процеси, насамперед прагнення України до вступу в ЄС, соціально-економічні умови, розвиток ринкових відносин зумовлюють необхідність підготовки майбутнього фахівця економічного профілю нового типу, здатного належно представляти країну на міжнародному рівні й захищати її інтереси в межах міжнародного співробітництва. Тому модель сучасного економіста вимагає від вищої освіти пошуку нових підходів до його професійної підготовки. Загалом традиційна інтерпретація зводиться до того, що економіст – це фахівець, який працює у сфері виробництва: в різних галузях промисловості, сільського господарства, послуг, займається питаннями планування, ціноутворення, товарознавства та ін. Стає очевидним, що кваліфікація «економіст-бухгалтер», «аудитор», «маркетолог», «фінансист», «комерсант», «товарознавець», «технолог виробництва», «менеджер», «рекламіст» та ін., вказує на широкий спектр різноманітної професійної діяльності. Для успішної конкуренції цим фахівцям на ринку праці особливо необхідною є готовність до професійної мобільності.

Аналіз сучасних педагогічних праць засвідчує, що питання підготовки майбутніх фахівців економічного профілю протягом багатьох років є одним з центральних об'єктів наукових досліджень у вітчизняній і закордонній науці. Проблемою підбору змісту, форм і методів підготовки фахівців економічної галузі опікується низка науковців, зокрема М. Артюшина, В. Краєвський, О. Падалка, Т. Поясок, В. Стрельников, Дж. Клімек (J. Klimek), Дж. Ніколаєв (J. Nikolajew) та ін.

Проблемі формування професійної мобільності особистості присвячено праці вітчизняних і західних соціологів (Р. Бендікс, Т. Заславська, С. Ліпсет, Р. Ривкіна, Е. Саар, П. Сорокін, Г. Чередниченко, В. Шубкін та ін.). Загальні засади професійної мобільності схарактеризовано в роботах В. Воронкової, І. Дичківської, Є. Іванченко, Е. Зеєр, З. Курлянд, Е. Сайфутдинової; види мобільності проаналізовано в студіях А. Кибанової, М. Яценко. Предметну сферу соціальної мобільності досліджував С. Макеев; трудову мобільність в умовах регіонального ринку праці – Н. Коваліско; особливості мобільності різних поколінь – Г. Осипова. Психологи М. Дмитрієва, Н. Лукашевич, А. Реан, Є. Сметанін, М. Шабанова зосередили увагу на проблемах адаптації внаслідок мобільної поведінки.

Методичні і технологічні особливості підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти обґрунтовуються в працях Г. Дутки, Т. Коваль, В. Карпової та ін.; загальні проблеми професійної підготовки фахівців відображені у дослідженнях О. Акімової, І. Беха, Р. Гуревича, І. Зязюна, Н. Ничкало та ін.; окремими аспектами психолого-педагогічної підготовки майбутніх економістів займалися В. Євтушевський, Т. Поясок та ін.; значний внесок у вирішення зазначеної проблеми здійснили такі зарубіжні дослідники, як А.Бейтон, М.Блауг та ін. У той же час недостатньо визначені особливості фахової підготовки фахівців економічної галузі, не розкриті особливості формування готовності майбутніх фахівців економічної галузі до професійної мобільності.

Водночас, залишаються недослідженими питання професійно зумовленого змісту й структури професійної мобільності майбутніх фахівців економічної галузі, не визначені особливості становлення окремих її складових у період професійного навчання, не розроблено систему педагогічного супроводу розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців економічної галузі в освітньому процесі ЗВО. Загалом ступінь опрацювання проблеми формування професійної мобільності студентів вищих економічних навчальних закладів не відповідає рівню її теоретичної й практичної значущості.

Професійна підготовка сучасних економістів передбачає розуміння ними закономірностей формування та розвитку відтворювальних процесів на макро- і мікрорівнях, у взаємозв'язку з розвитком політичних, культурних та інших суспільних процесів. Головні вимоги до професійної підготовки фахівців економічних спеціальностей у освітньому процесі закладу вищої освіти реалізуються через наповнення кількох важливих дисциплін новітньою науково-практичною інформацією для посилення значущості інтегрального принципу наступності у вивченні навчальних курсів економічного блоку, які безпосередньо відповідають за формування відповідних загальних і професійних знань майбутнього фахівця економічного профілю. Серед дисциплін економічного блоку найбільш значущими є такі навчальні курси, як: «Економічна теорія», «Маркетинг», «Бухгалтерський облік», «Економетрика», «Логістика», «Міжнародна економіка». Ці та інші навчально-економічні дисципліни постійно взаємодіють із дисциплінами гуманітарного й природничо-наукового блоків. Встановлення логічних зв'язків між економічними дисциплінами базового навчального плану – одне з основних методичних завдань економічної підготовки майбутніх фахівців. Забезпечення такого міжпредметного зв'язку у процесі освітньої підготовки студентів-економістів дасть змогу сформувати цілісне, системне знання основ економічних наук, необхідне майбутнім економістам. Реалізація головної мети професійної підготовки студентів економічних спеціальностей зумовлює необхідність створення єдиного пізнавального (освітнього) простору, насиченого великим комплексом економічних понять, процесів, закономірностей і технологій економічної діяльності. У створенні єдиного пізнавального простору, що забезпечує професійну підготовку майбутніх економістів, використовуються всі економічні дисципліни базового навчального плану, що реалізується на основі міжпредметних зв'язків дисциплін різних блоків професійної підготовки майбутніх фахівців. Усі вказані навчальні дисципліни мають, на нашу думку, значні потенційні можливості щодо підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної мобільності.

Нині до професійної підготовки молодих економістів роботодавці висувають такі вимоги: високий професіоналізм і навички роботи з великим обсягом

інформації; висока стресостійкість, готовність до ефективної поведінки в кризових ситуаціях; готовність до неперервної самоосвіти й самовдосконалення, підвищення професіоналізму; вміння й навички ділового спілкування, вміння працювати в команді, дотримання корпоративної етики; уміння приймати виважені і відповідальні рішення, у тому числі – в нестандартних ситуаціях; навички виконавської дисципліни; здатність до аналітичного і критичного мислення; здатність до самостійності та самоуправління діяльністю, підвищення компетентності фахівця; підготовка фахівця таким чином, щоб на базі отриманої освіти він мав можливість у разі необхідності оволодіти новою спеціалізацією або навіть новою спеціальністю; глибока теоретична підготовка; комунікабельність; здатність до швидкого «реагування»; здатність мислити на перспективу; організованість; трудова дисциплінованість. І однією з найголовніших вимог сьогодення у підготовці майбутніх фахівців економічного профілю є підготовка їх до професійної мобільності.

Варто зазначити, що професійна мобільність є складною комплексною характеристикою особистості, що дотепер не має однозначного трактування. Дослідженню професійної мобільності особистості, її формуванню в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців присвячено численну кількість публікацій і дисертацій. На сучасному етапі психолого-педагогічні дослідження з проблем професійної мобільності диференціюють за різними напрямками: з'ясування сутності та структури професійної мобільності; окреслення етапів і умов її становлення; аналіз стану та шляхів формування професійної мобільності в студентів різних спеціальностей.

В останні роки збільшилася кількість праць, автори яких дотримуються комплексного підходу до потрактування проблеми професійної мобільності, зважаючи на досягнення різних наукових галузей. Дослідження професійної мобільності як психологічного феномену, що має певні детермінанти формування й динаміки, дає змогу акцентувати увагу на особистісному компоненті проблеми та сприяє успішному пошуку шляхів професійно-особистісної адаптації суб'єкта в мінливому середовищі.

Узагальнюючи різні погляди на сутність професійної мобільності особистості, виокремимо її основні характеристики: мобільність у широкому розумінні – це рухливість, здатність до швидкої зміни стану, статусу, вміння швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності (М. Дьяченко, Л. Шевченко та ін.); мобільна особистість – це людина, здатна до швидких переміщень, яка реагує на зміни, що відбуваються як у житті, так і в професійній діяльності чи в соціальному оточенні (Н. Кожемякіна та ін.); професійна мобільність є невід'ємним складником професійної готовності фахівця, що визначає механізм адаптації особистості, який забезпечує узгодженість окремих ланок професійного розвитку, вміння пристосуватися до нових умов праці (К. Товстуха та ін.); професійна мобільність передбачає володіння системою узагальнених професійних прийомів і вміння ефективно їх використовувати для виконання будь-яких завдань у суміжних галузях, порівняно легко переходити від однієї діяльності до іншої, а також високий рівень узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору та реалізації оптимальних способів виконання різноманітних завдань у межах своєї професії (Л. Сушенцева та ін.); розвиток професійної мобільності є

складним, тривалим і динамічним процесом, що охоплює весь період професійної підготовки і трудової діяльності особистості.

Розвиток у майбутнього фахівця економічної галузі не тільки професійних знань і навичок, а й навичок самовдосконалення, прагнення до професійного зростання, самоактуалізації, готовності до професійної мобільності допомагає йому успішно адаптуватися на ринку праці, що постійно змінюється. Спрямованість на самовдосконалення, прагнення до професійного зростання, готовність до змін, професійної мобільності – найкращі якості випускника закладу вищої освіти, які нині затребувані суспільством і на формування яких спрямована реалізація нашої системи, що збільшує потенційну готовність майбутнього фахівця економічної галузі до працевлаштування на будь-якому робочому місці. У такий спосіб професійно підготовлений майбутній фахівець економічної галузі зможе успішно змінювати види діяльності у сфері діяльності; ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у цій сфері та порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого; вдосконалювати й самостійно здобувати узагальнені професійні знання; виявляти себе як креативна особистість, здатна діяти рішуче, наполегливо, самостійно, проектувати власний професійний розвиток, знаходити оптимальні виходи зі складних ситуацій у майбутній професійній діяльності.

Отже, аналіз літератури з проблеми дослідження дозволяє зробити висновок, що професійна мобільність майбутніх фахівців економічної галузі виявляється в здатності успішно змінювати види діяльності у сфері діяльності; швидко адаптуватися залежно від ситуації; у володінні високим рівнем фахових знань, досвідом їх удосконалення й самостійного набуття; у готовності до саморозвитку в діяльності. Саме тому професійна мобільність майбутнього фахівця економічної галузі є фундаментом ефективності його реагування на різні проблемні ситуації, які можуть виникнути в майбутній професійній діяльності.

Література

1. Кожемякіна Н. І. Соціально-педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх менеджерів-аграріїв: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. О., 2006. 20 с.
2. Латуша Н. В. Професійна мобільність як чинник професійної успішності молодого фахівця. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://int-konf.org/konf022015/1010-latusha-n-vprofesyna-moblnst-yak-chinnik-profesynoyiuspshnost-molodogo-fahvca.html>.
3. Майборода Р. Методологічні основи мобільності як професійно значущої характеристики випускника-економіста. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2015. Вип. 11. С. 19-31.
4. Сушенцева Л. Л. Проблема професійної мобільності у контексті міждисциплінарного підходу. *Теорія і методика професійної освіти*. № 1. 2011. С. 3-11.